

© Çeviren, Okan TAŞDELEN, AİHM Eski B Hukukçusu, AYM ve AİHM'e Başvuru Danışmanı, @O_TSDLN, Kasım 2023. [Daha önce Patreon sayfamda "<https://www.patreon.com/posts/92073131>" yayımlanmıştır] Bu çeviriyi yayımlama izni, HUDOC'a konulması için verilmiştir. Çevirmene atıfta bulunmak kaydıyla alıntılanabilir.

© Translated by Okan TAŞDELEN, Former B Lawyer of the ECtHR, Adviser on Applications to the CC and the ECHR, @O_TSDLN, November 2023. [Already published on my Patreon page "<https://www.patreon.com/posts/92073131>"] Permission to re-publish this translation has been granted for the purpose of its inclusion in HUDOC. It may be reproduced with a reference to the translator.

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

PLECHLO/SLOVAKYA¹

(Başvuru No. [18593/19](#), 26/10/2023)

GİRİŞ

Dava, doğrudan onu ilgilendirmeyen bir ceza soruşturması kapsamında, başvurunun rastlantısal olarak taraf olduğu telefon görüşmelerinin dinlenilmesini ve kaydedilmesini, ele edilen verilerin saklanması ve kullanılmasını ve de bu bakımdan hukuki koruma eksikliği iddiasını ilgilendirmektedir. Asıl olarak Sözleşme'nin 8. maddesi altında sorunlar ortaya çıkarmaktadır (par. 1).

OLAYLAR

Başvurucu, 2022 yılında olmuş ve oğlu Juraj Plechlo, yargılamayı takip etme isteğini açıklamıştır (par. 3).

Slovakya'nın özelleştirme ajansı olan Ulusal Varlık Fonu (NPF - the National Property Fund) içerisindeki yolsuzluk şüphesine ilişkin bir ceza soruşturması kapsamında, ulusal mahkeme tarafından Haziran 2006 tarihinde, telefon görüşmelerinin dinlenilmesi izni verilmiştir (par. 6). Başvurucunun bu dinleme kararının muhatabı olmadığı ve dinlemenin hedef aldığı kişiyle iletişimi nedeniyle dinlemeden etkilendiği anlaşılmaktadır. 2006'daki soruşturma, doğrudan başvurucağı ilgilendirmemekteydi (par. 8).

¹ Resmi dildeki (İngilizce) karar için bkz. "<https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-228383>" Ç.N.

Herhangi bir kişi hakkında dava açılmaksızın kapatılan soruşturmadan ardından polis, ele geçirilen verileri elde tutmuştur (par. 9).

Bu verilerin bazıları daha sonra, Slovak İstihbarat Teşkilatı tarafından 2005-2006'da yürütülen, "Gorilla" kod adlı izleme operasyonundan (bkz. *Haščák/Slovakya*, No. [58359/12](#) ve diğer 2 başvuru, §§ 14, 20 ve 43, 23 Haziran 2022) kaynaklandığı iddia edilen ve internette isimsiz olarak yayımlanan kayıtlar temelinde, NPF'yi içine alan çok çeşitli konulara ilişkin 2012 yılında açılan başka bir ceza soruşturması dosyasına dahil edilmiştir. Gorilla soruşturması, Bay Plechlo'yu doğrudan ilgilendirmemekteydi (par. 9).

Mart 2016 tarihinde, malvarlıklarının kötü yönetimi şüphesine ilişkin ve Bay Plechlo'nun ana şüphelilerden biri olduğu yeni bir soruşturmanın açılması talep edilmiş ve ele geçirilen verilerin bazıları dosyaya konulmuştur (par. 10).

Mart 2014 tarihinde soruşturma açılmış ve Bay Plechlo'ya 30 Kasım 2016 tarihinde suçlama yöneltilmiştir (par. 11).

Ele geçirilen verilerin hakkındaki davada kullanımına yönelik itirazlarına cevaben, sadece soruşturma açılması başvurusuna eklendiği için dosyanın parçası olduğu; ona karşı delil olarak kullanılamayacağı İçişleri Bakanlığı, soruşturmacı ve savcılık tarafından tekrar bildirilmiştir (par. 12).

Yüksek Mahkemeye, Ceza Kanunu'nun 362f maddesi uyarınca iznin yasallığını gözden geçirmek için başvurduğunda; Yüksek Mahkeme, iznin farklı bir soruşturma dizisi için verildiğini ve başvurunun Yüksek Mahkemenin konuya ilişkin yargı yetkisini harekete geçirme sıfatının bulunmadığını kaydederek talebi reddetmiştir (par. 18).

Başvurucunun, 2006 tarihli izne, uygulanmasına ve ele geçirilen verilerin kullanımına ilişkin Anayasa Mahkemesine yaptığı şikâyet de herhangi bir delile hakkındaki kovuşturmada itiraz etmenin ve hukuk mahkemelerinde haklarının korunmasını talep etmenin ona açık olduğu gerekçesiyle reddedilmiştir (par. 19).

HUKUK

I. OĞUL PLECHLO'NUN TARAF SIFATI

Mahkeme, başvurunun haklarının ölümünden önceki ihlali iddialarına ilişkin olarak mevcut yargılamayı devam ettirmekte oğlunun meşru menfaatinin olduğunu değerlendirmektedir (par. 28).

Mahkeme bununla birlikte, başvurunun ölümünün ardından yaptığı şikâyetler açısından, oğul Plechlo'nun ölümünden sonra başvurunun haklarının ihlalden şikâyet etme sıfatını kabul edememektedir (bkz. *Dvořáček ve Dvořáková/Slovakya*,

No. [30754/04](#), § 41, 28 Temmuz 2009). Dolayısıyla bu şikâyet, kişi yönünden kabul edilemezdir (par. 31).

II. SÖZLEŞME’NİN 8. MADDESİNİN İHLALİ İDDİASI

Başvurucu, Sözleşme’nin 8 ve 13. maddelerine dayanarak telefon görüşmelerinin dinlenmesi ve kaydedilmesinin ve de elde edilen verilerin saklanması ve kullanılmasının yanı sıra bu hususta güvencelerin iddia edilen yokluğundan şikâyet etmiştir. Mahkeme, olgular bağlamında şikâyetlerinin Sözleşme’nin 8 maddesi altında inceleneceğini değerlendirmektedir (bkz. *Haščák/Slovakya*, yukarıda anılan, §§ 66-67) (par. 32).

A. Kabul Edilebilirlik

Hükûmet, başvurunun 8 madde altındaki haklarını Devletin Sorumluluğu Yasası uyarınca hukuk mahkemeleri önünde ileri sürebileceğini savunmuştur (par. 34).

Mahkeme, temel olarak aynı şikâyeti *Zoltán Varga/Slovakya*’yada (No. 58361/12 ve diğer 2 başvuru, §§ 114-120, 20 Temmuz 2021) incelemiş ve bu davadaki tespitlerini, *Haščák/Slovakya*’da (yukarıda anılan, § 77-79) teyit etmiştir. Hususiyle, el konulan verilerin devam eden tutulmasının kendisinin başvuru sahiplerinin 8. madde haklarının ihlalini oluşturduğu ileri sürülüyorsa; bir yolun Sözleşme anlamında etkili olması için kural olarak bu verinin imhası sonucu doğurabilir olması gerektiğine ve Devletin Sorumluluğu Yasası’nın böyle olmadığına hükmetmiştir. Belirtilen davaların arka planı bir şekilde farklı olmasına rağmen (Mahremiyetin Korunması Yasası uyarınca hükmedilen gizli izleme ve Anayasa Mahkemesi tarafından daha sonradan iptal edilen ilgili izinler); bu sonuç, doğrudan mevcut davada da geçerlidir (par. 36).

B. Esas

Mahkeme, el konulan verinin kaydedilmesinin, saklanması ve tutulmasının Bay Plechlo’nun özel hayata ve yazışmalara saygı hakkına müdahale ettiğini kabul etmektedir (par. 42).

Böyle bir müdahalenin haklı kılınması için yasal temelının olması gerekmektedir. İletişimin gizli izlenmesi tedbirlerinin fiiliyatta uygulanması, ilgili kişilerin ya da genel olarak toplumun denetimine açık olmadığından; yürütmeye veya bir hâkime, kontrolsüz yetki terimleriyle açıklanan bir hukuki takdir hakkı verilmesi, hukukun üstünlüğüne aykırı olacaktır. Dolayısıyla kanun, yetkili makamların verilen böyle bir takdir hakkının kapsamını ve kullanım tarzını, keyfî müdahaleye karşı kişiye yeterli koruma vermeye yeterli açıklıkta belirtmelidir. Dahası, ulusal güvenliği korunmasına yönelik gizli izleme sisteminin, onu koruma perdesi altında demokrasiye zarar verebileceği ve hatta onu yok edebileceği tehlikesi itibarıyla Mahkemenin, kötüye kullanmaya karşı yeterli ve etkili güvencelerin mevcut olduğuna ikna olması gerekir. Bu değerlendirme, muhtemel

tedbirlerin niteliği, kapsamı ve süresi, onlara hükmetmek için gerekli nedenler, bunlara izin vermeye, gerçekleştirmeye ve onları denetlemeye yetkili makamlar ve ulusal hukukça sunulan yolun türü gibi davanın bütün şartlarına bağlı olmaktadır (bkz. *Dragojević/Hırvatistan*, No. [68955/11](#), §§ 80-83, 15 Ocak 2015) (par. 43).

Mahkeme, Bay Plecho'nun dinleme iznine erişim sağlayamadığını ki bunun, başvurunun onun uygulanmasına ve elde edilen verinin kullanımına itiraz etme imkânlarını kısıtladığını kaydetmektedir. Bu bakımdan başvurunun iddiasının özü, iznin uygulanmasından rastgele etkilenen bir kişi olarak haklarını koruyacak hiçbir yasal çerçevenin mevcut olmadığıdır (bkz. *Haščák/Slovakya*, yukarıda anılan, § 95) (par. 44).

Böyle bir çerçevenin yokluğundan, buna bağlı biçimde, ona uygunluğu denetleyecek ve icra edecek bağımsız hiçbir organ da yoktur (par. 45).

Mahkeme bilhassa, başvurunun izne veya onun uygulanmasının herhangi bir yönüne hakkındaki ceza kovuşturmasında karşı çıkma fırsatının, ona yöneltilen cezai bir isnadın kararlaştırılmasındaki adil yargılanma hakkının korunmasını, ki bu davada söz konusu değildir, ilgilendireceğini fakat Sözleşme'nin 8. maddesi altında ayrıca korunan haklarıyla doğrudan bir bağlantısının olmayacağını kaydetmektedir (bkz. *Potoczka ve Adamčo/Slovakya*, No. [7286/16](#), § 61, 12 Ocak 2023) (par. 46).

Telefon dinleme tedbirlerinden etkilenenlerin haklarının korunması için Ceza Kanunu'nun 362f maddesi altında özel olarak öngörülen hukuki mekanizma, onun tarafından hedef alınan kişi olmaması nedeniyle Bay Plechlo'nun elinden alınmıştı (par. 47).

Hukuk mahkemeleri önündeki herhangi bir yol bakımından, yasal bir çerçeve yokluğuna dayalı bir iddianın hukuk mahkemeleri önünde etkili bir şekilde yapılabileceğinin hiçbir emaresi yoktur. Her hâlükârda, hâlihazırda ortaya konulduğu gibi, hukuk mahkemelerinde başvuru için etkili hiçbir yol bulunmamakta olup Anayasa Mahkemesi önündeki yoldan da aynı şekilde mahrum bırakılmıştır (par. 48).

Ayrıca, telefon dinleme tedbirlerinden rastlantısal olarak etkilenen bir kişi olarak başvurunun, el konulan verinin saklanması ve devam eden tutulmasına yönelik başkaca diğer bir güvenceden yararlandığı iddia edilmemiş ya da ortaya konulmamıştır (par. 49).

Bu nedenlerle Mahkeme, Bay Plechlo'nun özel hayatına ve yazışmasına saygı gösterilmesi hakkına müdahaleye, kötüye kullanmaya karşı yeterli ve etkili güvencelerin eşlik etmediği sonucuna varmaktadır. Bu itibarla, Sözleşme'nin 8/2 maddesi anlamında yasayla öngörülmemiştir. (par. 50).

Dolayısıyla, Sözleşme'nin 8 maddesinin ihlali söz konusudur (par. 51).

III. SÖZLEŞME’NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

Mahkeme, manevi zararlara ilişkin olarak 2.600 avroya hükmetmektedir (par. 55).

Masraf ve giderlere ilişkin ise herhangi bir talepte bulunulmamıştır (par. 56).